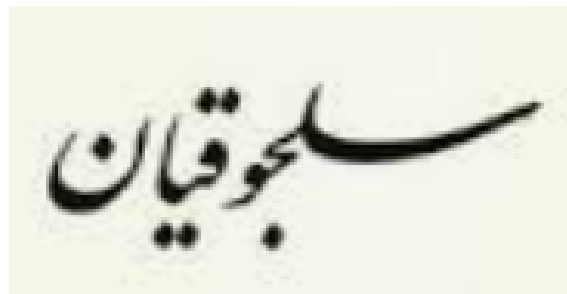

درس ۱۴ میراث فرهنگی ایران در عصر سلجوقی

نکات مهم درس

از میان سه سلسله ترک تبار (غزنویان، سلجوقیان، خوارزمشاهیان) که بر ایران حکومت کردند، **سلجوقیان** به سبب وسعت قلمرو و تأثیرشان در تحولات ایران و سایر سرزمین های اسلامی، اهمیت بیشتری داشتند.

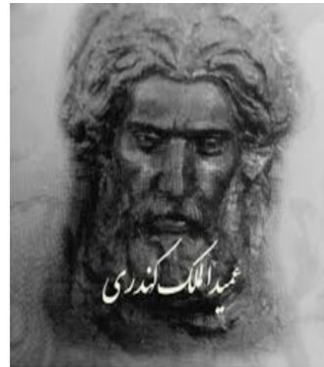

در رأس حکومت سلجوقی، **سلطان** قرار داشت در آن زمان، **خلیفه عباسی** بیشتر ریاست **معنوی** و **دینی** داشت و قدرت **سیاسی و نظامی** در اختیار **سلاطین** بود و آن ها سعی می کردند برای **مشروعیت** بخشیدن به حکومت خود و جلب نظر مردم، خود را **مطیع و پشتیبان** دستگاه **خلافت** نشان دهند، اگرچه شاهان در امور مختلف با **وزرا** مشورت می کردند اما رأی و نظر آنها مافوق همه بود.

از مهم ترین مقام های عهد سلجوقیان مقام وزارت بود

سلجوقیان، مردمانی گله دار و بیابان گرد بودند که با زور شمشیر، امور سیاسی و نظامی را در اختیار گرفتند، آن ها از شهرنشینی و کشورداری بی خبر بودند و برای اداره قلمرو پهناور خود از **وزیران ایرانی** استفاده می کردند.
حکومت **سلجوقی** قدرت و عظمت خود را با سیاست و کفایت **وزیران ایرانی** به دست آورده بود.

((عمیدالملک گندری)) وزیر سلطان طغرل نقشی مؤثر در موفقیت های این سلطان داشت

یکی از وظایف مهم وزیران، تنظیم رابطه سلطان با خلیفه و دیگر فرمانروایان بود.

خواجه نظام الملک وزیر بانفوذ و قدرتمند **آلب ارسلان** و **ملکشاه سلجوقی** بود.

مدارس نظامیه

در دوران فرمانروایی سلجوقیان مدارس زیادی در ایران به وجود آمد.

خواجه نظام الملک در شهرهای مختلف مدارسسی بنیان گذاشت که به **نظامیه** معروف شدند و مهم ترین آن ها نظامیه های **نیشابور، اصفهان و بغداد** بودند. **امام محمد غزالی**، عالم بزرگ ایرانی از **استادان و سعدی**، شاعر معروف از **دانش آموختگان مدارس نظامیه** بود.

در آستانه هجوم مغول ها، **خراسان** بزرگ ترین مرکز علمی، ادبی و مذهبی ایران بود.

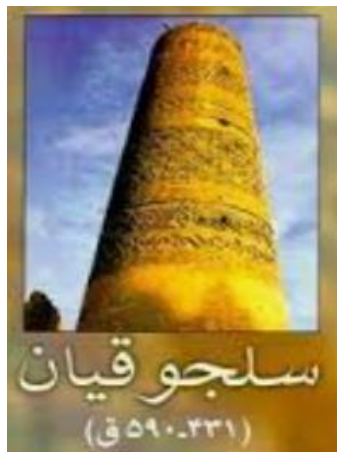

گسترش زبان و ادب فارسی

لشکرکشی های محمود غزنوی و جانشینانش به هندوستان، موجب رواج زبان فارسی در آن دیار شد. **سلجوقیان** با توسعه قلمرو خود به سمت **غرب**، زبان فارسی را در **آسیای صغیر** رواج دادند. در ابتدای دوره سلجوقی، نامه ها و فرمان های حکومتی و دفترهای دیوانی از **عربی** به **فارسی** تغییر کرد.

رونق و توسعه شهری و معماری

در دوره سلجوقی به سبب آرامش و رونق بازرگانی، شهر و شهرنشینی گسترش یافت؛ **ری**، **نیشابور** و **اصفهان** که پایتخت های **سلجوقیان** بودند از شهرهای مهم و آباد آن دوره محسوب می شدند.

معماری ایرانی در دوره سلجوقیان، به اوج شکوفایی خود رسید. **کاشی کاری** از ابتکارات مهم معماران ایرانی برای تزیین بناها بود.

هنر

ساخت ظروف سفالین لعاب دار و بدون لعاب و ظروف زرین فام که با نقش و نگارهای مختلف تزیین شده، از جلوه های مهم **هنر** دوره سلجوقی بود. در این دوره **فلز کاری** نیز رونق داشت. خوشنویسی، تذهیب و ساختن جلد کتاب از چرم و نقش انداختن بر روی آن نیز گسترش یافته بود.

